

ZPRÁVY

SPOLEČNOSTI FRANTIŠKA BÍLKA

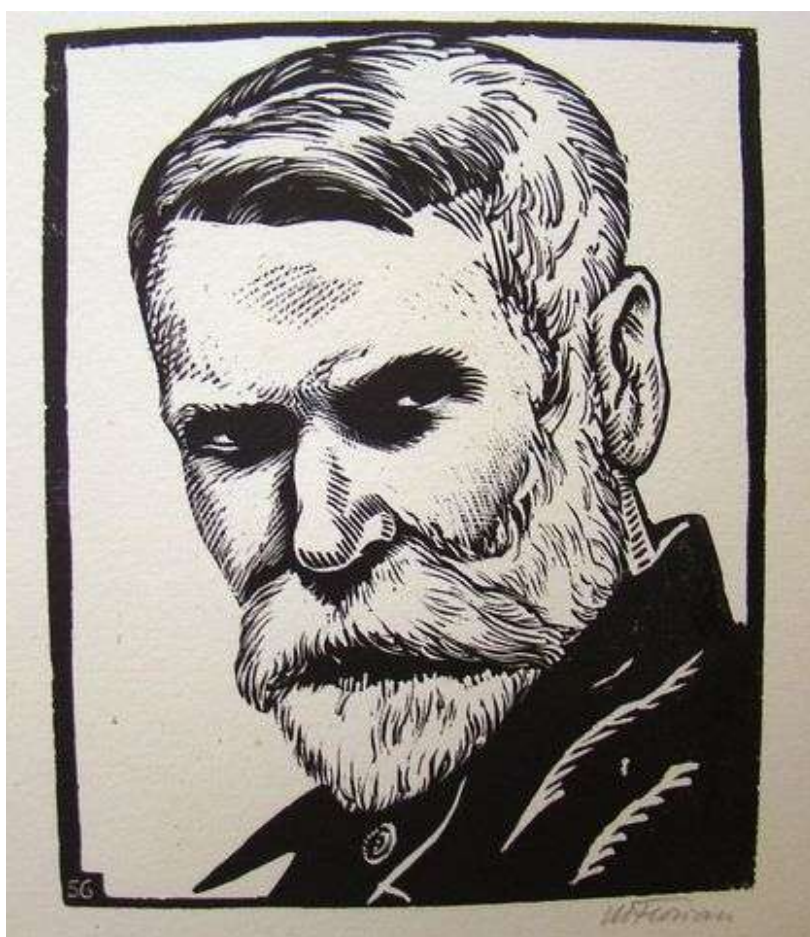

44

jaro 2020

Obsah

Dvě odlišné osobnosti – jedna řehole.....	3
Korespondence F. Bílka s J. Florianem	6
Úryvky z dopisů a textů na téma Léon Bloy	23
J. Reban: Mé setkávání s dílem Františka Bílka	26
M. Jindra: Recenze knihy „Vlastní texty Františka Bílka a dobová kritika 1896–1941“	30
Nový průvodce po chýnovské „chaloupce“	32
Drobné zprávy	33

Josef Florian: zpodobnění synem Gabrielem, zdroj: internet.

Obrázek na titulní straně: František Bílek: Barboro, tys ze sester, jež nám je (srdce člověka) zdravé zachovaly. Plaketa v mědi z roku 1905, totožná se stejnojmenným slepotiskem. Sbírka Jaromíra Vernerá. Foto: Josef Slaviček.

Dvě odlišné osobnosti – jedna řehole, řehole „šilenců Božích“ (Bílek a Florian)

Olbram Zoubek kdysi v rozhovoru pro náš zpravodaj označil Bílka za solitéra, který byl „tak svůj“, že ho nelze nikomu připodobnit a nikam zařadit. Tato charakteristika platí neméně i na Bílkova souputníka v čase – Josefa Floriana. Doba, kterou strávili v hmotném těle, se skutečně téměř překrývá: Bílek 6.11.1872 – 23.10.1941, Florian 9.2.1873 – 29.12.1941. Oboustranný zájem o kulturu a duchovní život nutně směřoval k tomu, aby se o sobě časem dozvěděli. Při vzájemné rozdílnosti se však nutně nemuseli potkat, a přece se jejich cesty protnuly – díky společným známým, Březinovi a Demlovi – v podobě nečetné korespondence ohraničené lety 1901 a 1908 i společnými nakladatelskými počiny. Jejich osobní setkání přímo doložené nemáme, ale není vyloučené.

A právě jejich vzájemná korespondence byla stimulem, abychom se zde vztahem Bílka a Floriana zabývali. Není asi třeba zmiňovat, že dosud nebyla publikována, ale je nutné zdůraznit, že je i pro badatele těžko dostupná. Dva Florianovy dopisy Bílkovi vlastní GHMP, zbytek jeho dopisů je uchovávan v LA PNP- Bílkovy dopisy Florianovi jsou v soukromých rukách, resp. v současné době nezvěstné. Ovšem díky členovi naší společnosti, MUDr. Rebanovi, máme k dispozici jejich kopie, které v 90. letech získal od Florianova syna (více v článku, který následuje za korespondencí), takže se zde můžeme pokusit tuto korespondenci rekonstruovat a poprvé v relativní úplnosti představit. Samozřejmě nevíme, zda a případně kolik dopisů se nedochovalo, ale z kontextu dopisů i známých událostí z Bílkova života (vztahy s Jakubem Demlem), se můžeme domnívat, že toho moc nechybí. Pro dokreslení „pozic“ obou pisatelů doplňujeme jejich korespondenci ještě o dopis O. Březiny F. Bílkovi a výňatek z dopisu F. Bílka Bertě Nečasové, jeho budoucí ženě.

Představme si však nejprve trochu Josefa Floriana a to originálním způsobem v podání Martina C. Putny:

Základní kanonická verze florianovského mýtu vypadá asi takto: „Josef Florian... začínal své působení v řadách Katolické moderny. Zlom v jeho životě nastal, když si přečetl v revui La Plume větu Léona Bloy ‚do ráje vstupujeme dnes‘. Zanechal učení na náhodském gymnáziu a vrátil se do rodné vísky Stará Říše, aby zde v absolutní chudobě začal budovat své Dobré Dílo, které mělo obsáhnout vše dobré z Vědy, Umění a Teologie, tři stupňů Hory Studia. Florian první uvedl do českého prostředí dílo Léona Bloy. Julesa Barbeye d'Aurevilly, Maurice Blondela, G. K. Chestertona, Hilaire Belloc, Romana Guardiniho, Georgese Rouaulta, W. B. Yeatse,

J. M. Syngea, J. J. van Uexküll a dalších velikánů evropského náboženského umění a myšlení. První se obrátil zpět ke středověké mystice. První u nás věnoval stejnou pozornost obsahu i vnějšímu vzhledu katolické knihy. Na úpravě staroříšských publikací se podíleli přední výtvarníci té doby. České tiskaře, jako Kryla a Scottiho, Obzinu, Trnku a Vokolka, naučil práci s knihou. Nesmí však být, chraň Bůh, nazván bibliofilem. Po čtyřicet let pracoval v samotě a chudobě, obklopen kruhem svých deseti dětí a hloučkem věrných, z nichž přemnozí nevydrželi jeho absolutní nároky a zrazovali odcházejíce. Neomylně soudil současnou českou i světovou kulturu, odděluje dobré od zavrženíhodného. Vydal 140 knih edice Dobré dílo, 50 svazků edice Studium, 50 sborníků Nova et vetera, 51 svazků edice Kurs, 65 sborníků Archy, nepočítaje malotirážní tisky na rodinném ručním lisu. Byl velkým ctitelem mariánského zjevení na La Salettě.“

Nazýváme-li vyprávění o Florianovi mýtem či legendou, neznamena to, že bychom je pokládali za „jen mýtus“ a „takovou legendu“. Všechna fakta, uvedená v naší rekonstruované základní verzi mýtu a do omrzení opakovaná, vycházejí z reálného historického, celkem snadno ověřitelného materiálu. Jenomže – podle slov Eugena Drewermanna – ne všechno historické je pravdivé a ne všechno pravdivé je historické.

Pravdivý je mýtus o Florianovi v tom smyslu, že se stal ústředním, scelujícím vyprávěním hlavního proudu katolicky orientované české kultury až do dneška. Vskutku, českou katolickou literaturu nelze dnes dělit smysluplně jinak než na „před Florianem“ a „po Florianovi“...

Nepravdivý, či lépe neuspokojivý je tento mýtus ve své nereflektovanosti. Všichni jeho stoupenci vidí svět a dějiny literatury skrze tento mýtus, používajíce pojmů a struktur Florianem zavedených. Staly se už natolik samozřejmou součástí jejich myšlení, že nejsou schopni tyto struktury popsat – vysvětlit, jak fungují, odkud se vzaly a jak se vyvíjely –, a co horšího, nejsou už s to nahlédnout, že florianovský model katolicismu je rovněž jen jedním z možných. Už předcházející kapitoly této práce naznačují, jak je pohled, který začíná dějiny české katolické literatury Florianem, omezující a nepravdivý...

Takto tedy vypadá Florianova duchovní stavba: Spočívá na čtyřech pilířích, čtyřech absolutních, neotřesitelných autoritách: Léon Bloy jako mistr, autor nauky o Chudém (tvůrci), bojujícím proti Zlému měšťáckému světu a unavenému středoproudému katolicismu, jakož i o blížící se zkáze světa. La Saletta jako ústřední emblém bloyovského učení a zpětně zas potvrzení

teze o zkaženosti i o zachraňující zkáze přímo z božských míst. Pius X. jako garant Bloyovy teze o neodpustitelně zdnešnělém katolicismu a nutnosti boje s ním, tentokrát ze strany nejvyšší autority viditelné církve. Anna Kateřina Emmerichová jako důkaz, že katolicismus Léonem Bloy i Piem X. hlásaný je v „konkordanci s Písmem“.

Čtvero autorit podpírá se navzájem: Bloy hlásá La Salettu, velebí Emmerichovou a příležitostně i Pia X. La Saletta vyzývá děti k poslušnosti papeži. Emmerichová vidí budoucí zkaženost církve a neposlušnost papeži, a dokonce i protimodernistické čistky...

Dokonalé konkordanci čtveroevangelia brání jediný nesoulad: Papežové dosud neuznali La Salettu, to jest Tajemství. Ve skutečnosti jde o rozpor hlubší – o základní rozpor mezi bloyovsko-lasalettským a piovským obrazem světa. V obojí verzi je svět zkažený a církvev zesvětštělá a v rozkladu. Odlišný je však způsob řešení: Pius X. je v zásadě optimistou - svět lze přece jen, byť těžko a za použití všech prostředků, změnit k lepšímu. Nauka Léona Bloy a mariánská apokalyptika je v tomto ohledu pesimistická – světu už nelze pomoci, jedinou pomocí je totální zničení. Pius X. chce svět po svém (pře)budovat, Léon Bloy jej chce zapálit. Pius X. nerozlišuje mezi římskou církví a královstvím Božím: ona je Jím, jen ji trochu vylepšit; pro Léona Bloy stojí mezi církví a královstvím Božím oheň a jinudy cesta nevede.

Tento rozpor v pohledu na přítomnou chvíli dějin je jediným rozporem ve florianovském systému, zato rozporem neřešitelným. A při tom celá Florianova činnost, celé jeho životní gesto, je pokusem o jeho vyřešení. Ve Florianovi je přítomno obojí, i piovské „uvést věci tohoto světa v pořádek“, i bloyovské „čekat na zničení“. Pomíjet kterýkoliv z těchto dvou aspektů znamená Florianovi nerozumět.

[Martin C. Putna: Česká katolická literatura 1848-1918. Torst, Praha 1998; str. 356-357 a 382-384]

Začteme-li se dále do korespondence, vyvstává před námi osobitost obou mužů, místy půvabný starobylý styl a zajímavé myšlenky, upřímnost i vzájemná úcta, odlišný náhled na svět, ale také něco vnitřně spřízněného. To „něco“ pojmenovává Bílek v jednom svém dopise jako „řeholi šílenců Božích“.

František Kožíšek

Korespondence Františka Bílka s Josefem Florianem

Zdroje dopisů:

LA PNP – Literární archiv Památníku národního písemnictví; Fond František Bílek, korespondence přijatá – Josef Florian; č. inv. 108-115, č. přír. 33/64 + č. inv. 15, č. přír. 11/66;

GHMP – Galerie hlavního města Prahy; Fond Bílkovi a Nečasovi (č. fondu 1498), František Bílek, korespondence vlastní (přijatá) – Josef Florian, inv. č. 3, karta 3;

SA – soukromý archiv.

Všechny citace z dopisů L. Bloye a jeho ženy jsou ve Florianových dopisech ve francouzském originále, zde je uvádíme v českém překladu E. Kodytkové, L. Křížové a Š. Bobkové.

Josef Florian → Františku Bílkovi (LA PNP; bez data (V Oktávě Zjevení Páně) [pravděpodobně 9. 1. 1901 – podle poštovní obálky¹])

V Oktávě Zjevení Páně

Mistru Bílkovi!

Celý dopis týká se p. Jebavého = Otakara Březiny, básníka Větrů Od Polů a ostat.,

prosím tedy o laskavé přečtení. Umělec ten „vyšel poslušen na zděděnou líchu, ...a úrodu celou rozdal bratřím“. Odměnou mu jest, že „chudý, neviděn jest pro výši vlastních svých klasů“.

Pravím, tj. jeho odměnou v době, kdy vše krásné, veliké a slavné muselo se uchýlit do katakomb. Avšak on jest učitelem, on jest nucen býti učitelem v nynějších duchamornách kvůli skývě chleba. Kdo to poznal, ten ví, proč to povídám. Z obecné školy jsem utekl po roku, z reálky Náchodské, kdež jsem dvě léta profesoroval, jako ze Sodomy byrokratů. A to já, jenž jsem v porovnání s umělcem – tlustokožným slonem, jehož se tak hned vše netkne. Představte si pak básníka tak citlivého jako p. Jebavý, jak od rána do večera „rasuje se“ s 80ti dětmi k vůli chlebu, na nějž teď pohlíží miliony „jako na slunce“. Když došel váš obraz s ondu rukou Milosti a pravdy těm dvěma v opojení kynoucí v příšerném stromořadí zakotvených Mučenníků, i mne pozval. Tehdy přišel ze školy v pravém smyslu slova, sbit. Taky si postěžoval, všeho všudy po všechna léta naší známosti, podruhé. Musel to být tedy zase

¹ Obálka je však uložena ve fondu Bílkovi a Nečasovi v GHMP! Pozn. red.

strašný den, neboť on si hned tak nenaříká.

A Teď. Čeho se můžeme v našich dobách nadít pro něho? Knížata a králové obklopujati se musí dáti chamradí všeho druhu, jakoby to byli zajatci bankéřů a věřitelů; bohatci naši většinou jsou duchovně zbankrotlí; akademie?, pro ošklivost, již v nás vzbuzuje, nebudeme o ní mluvit. Eh, k čertu s tím všivým hospodářstvím!

Pojal jsem úmysl s Boží pomocí zbudovati asyl všem, kdož milují svaté úsilí ve vědě, umění, a kdož si oblibují u skrytém Klanění se věčným Tajemstvím. Ale teď prozatím jsem bez groše, naprosto a upřímně řečeno. Proto vznáším k Vám prosbu:

Nemohl byste nabídnout teď p. Jebavému pohostinství ve svém domě? Útrata by do roka nebyla tak značná s takovým poustevníkem. Snad od vás by to přijal. Zde, jak jsem se doslechl, též jistý soukromník, vlastně bezdětný bohatý kolega nabízel se mu, avšak on nepřijal. U vás jedině by to bylo možno, poněvadž máte zámínku společné práce. A jakou službu byste prokázal umění, sám usoudíte. A z jakého pekla byste tím vytrhl úplně nevinného trpícího, tuto „Vestálku zádumčivou“, vím já, jenž toho tolik zkusil.

Vím, že učiníte, co budete moci.² A ať už je vám to možno aneb nikoli (neznám tolik vaše poměry), jen o jednu věc vás prosím: Neprozrazujte mne. Připravil byste mne v p. Jebavém o člověka, s nímž upřímně často jsem si mohl pohovořiti. Za svou povinnost však považuji, i do takového nebezpečí se odhodlati k vůli paprsku naděje.

A poněvadž dílo vaše jest k rozmnožení Slávy Boží, není dále ničeho třeba. Bůh vás odmění tím, že nedovolí, byste někdy připustil si myšlénku, že jste Krista Ježíše Ukřižovaného zde na zemi dohotovil a dopustil, byste se před dílem nedokončeným do smrti trápil. Toť kletba a požehnání. Tato slova a celé psaní nechť jest shovívavě přijato od toho, jemuž bylo dáno chápati, nikoli však vytvořiti.

Josef Florian
Stará Říše
č. 69
Morava

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, bez data) [leden 1901]]: dopis je psán na hlavičkovém papíru, který má v záhlaví fotografii Bílkova chýnovského ateliéru a textem „V CHÝNOVĚ u Tábora, dne...“

² Bílek skutečně obratem píše Březinovi a nabízí mu, aby se vzdal učitelství, že se o něj bude starat a že by u něj v Chýnově mohl později i bydlet. Březina Bílkovi v dopise ze dne 17. ledna 1901 odpovídá – děkuje za nabídku, ale odmítá ji. Pozn. red.

Milý můj Pane,

děkuji Vám za Váš list. Budu přemlouvati přítele Březinu, aby učitelství nechal, též později, aby se ke mně odstěhoval. Budu se přičiňovati co budu moci, jen se bojím, že záhy pochopí moji oběť, a ničeho více ode mě nepřijme.

Přesídlení okamžité ke mně by mu nebylo milé. Byl by hosty často obtěžován. Ale tolik, co má příjmů nynějších, tolik zajisté mu ročně zaopatřím. Jestli Bůh přijme to ode mě a v milém Panu i on – Březina? Ponechte zatím tedy starost tu mně. Chtěli jsme vydáním nynější té nové knihy značnější částku mu vyzískat. Přičiním se a Bůh snad požehná!

Jsem Vám pro přítulnost Vaší k příteli Březinovi upřímně oddaný.

Fr. Bílek

Josef Florian → Františku Bílkovi (LA PNP; dopisnice, 22.2.1901)

Adresa: Panu Františku Bílkovi, umělci českému, v Chýnově u Tábora, Čechy

Per Deum vivum!³

Mistru Bílkovi!

Ten, jemuž jste chtěl dáti, nepřijal. Díky Bohu, že ani netuší, kdo mu to chtěl spískati, krátce, Vaši oběť nepochopil, poněvadž Vás v podezření nemá. Studuje nyní katol. umělce franc. Léona Bloy, s nímž si od loňska dopisují. Se mnou pracuje ve prospěch tohoto neobyčejného člověka, neboť Léon Bloy se ženou a dvěma dceruškami jest chud, ba, v poslední době v nebezpečí smrti hladem a zimou. Píše v posledním listě: „*Ocitnuli jsme se v naprosté nouzi, v největším ohrožení. Je s podivem, že ještě vůbec můžeme žít*“. Psal klášteru NovoŘíšskému o pomoc. Jeho přítel Bernæert zapřísahal p. opata, per Deum vivum, by pomohl Léonovi Bloy zasláním 1000 korun. Rien⁴. Onen, jemuž jste chtěl pomoci, sám se podjal úkolu, pohnouti bohatší přátele své v okolí, by zúčastnili se podniku, jež pořádá Henri Jacottet, Libraire Hachette, 79 Boulevard S. Germain 6e arr. Paris ve prospěch Bloy. Jistá banka pařížská totiž uvolila se vypláceti mu měsíční důchod, jakmile se sejde určitý počet těch, kdož by po 3 léta přispěli 25 franky ročně, tedy asi 3 kr denně.

Zvu vás k tomuto bezpečnému podniku věčných akcií. Přihlášky u mě, neb u Jacotteta, neb u přítele vašeho, jemuž nemohu být dosti vděčen, že mne

³ Pro Boha živého! Pozn. red.

⁴ Rien = maličkost (francouzsky). Pozn. red.

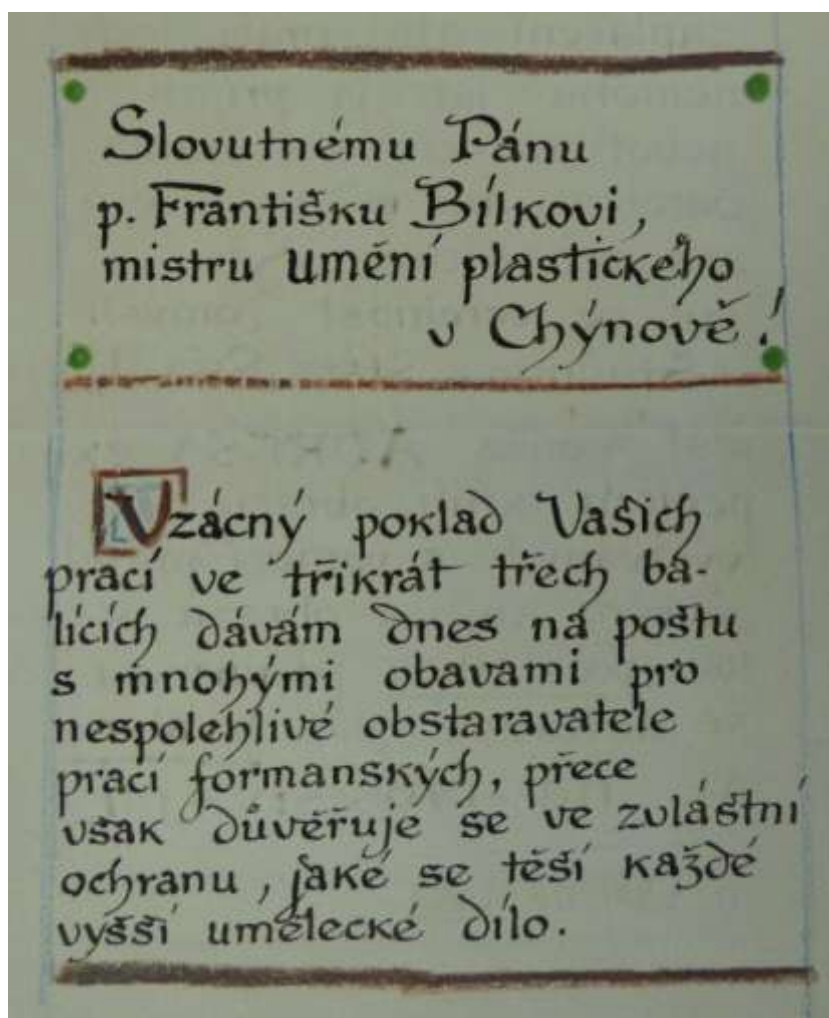
pozval „k hostině duševní“ vašeho díla. Odpusťte, že píšu na lístku otevř. Dal jsem ráno poslední krejcar na telegram Bloy, by nečekal.

Avšak to není hlavní účel tohoto lístku. Hlavní účel jest tento:

Poněvadž Bloy jest v nejvyšším nebezpečí smrti hladem, blížek šílenství, a poněvadž zde u nás nemůžeme mu nižádného pomocníka získati, prosím vás (já sám, bez vědomí p. J.), přispějte mu ku pomoci, možno-li, okamžitým telegrafickým zasláním peněz, dokud jest čas!! Jest dlužen 1000 fr a v domě ni kůrky. Adressa: Léon Bloy, Villa Beauregard á Pomponne, Lagny France. Lagny jest město u Paříže. Velikán jest Bloy, řek p. J.⁵

P. J., váš přítel, uvolil se mu bez vybídnutí, nejsa prošen, dávatí roční důchod do smrti své ze svých žebráckých příjmů.

Florian

Ukázka rukopisu Josefa Floriana.

⁵ p. J. = pan Jebavý = Otokar Březina. Pozn. red.

Josef Florian → Františku Bílkovi (GHMP; V oktávě sv. apoštolů Cyrilla a Methoda. 1901 [5.-12. července 1901])

Mistru Frant. Bílkovi!

Onomu Leonu Bloy, pro něhož i vás jsem hodlal získati k úlevě strašné jeho bídy, zaslal jsem sešit Volných Směrů⁶, vám věnovaný s prosbou, by mi napsal, co myslí o vašem díle.

Odpověď:

„... Zároveň vám vracím Bílkovo album, které mě moc nenadchlo. Musel jste pochopit, že umění je pro mě věc velmi druhořadá. Křesťanství, tedy zájem o duše, lásku k bohu, rozhodně stavím před něj. Neboť váš Bílek je velký umělec, o tom není pochyb, ale jako křesťan je slabý. Jeho Kalvárie mě pobuřuje. První starostí umělce, který si troufne na ztvárnění náboženského tématu, by měl být absolutní respekt k učení, k tradici a k proroctví. Co si má člověk myslet o provazu, který je použit místo hřebů sanctos clavos (feria VI post Dom. I Quadrag. SS. Lanceæ et Clavorum D.N.J.C. Introitus: Foderunt manus meas et PEDES meos. Miss. Rom.⁷)??? Umění, které si dovoluje takové výmysly, je zavrženíhodné.

Pokud jde o věc víc než podivnou nazvanou Matka! (příloha 2), tak jestli váš umělec měl opravdu na mysli Pannu Marii, pak se celé mé křesťanství bouří a vykřikuje své pohrdání. Bílek je viditelně jeden z umělců, kteří se zabývají výlučně symboly a interpretují, a to zcela volně, největší záhady ve snaze poskytnout lidem poučení. Co si má člověk pomyslet o muži, který chce v Jidášovi vidět „sesterskou duši, která úpěnlivě prosí o slitování“ a který si myslí, že Hus byl hoden obdivu!!!!

Ne, můj drahý příteli, nejsem ve vězení pro dlužníky, a to z toho dobrého důvodu, že ve Francii už 40 let vězení pro dlužníky neexistuje ...

... a budu moci znovu pracovat, ne tak jako Bílek, jako nezávislý symbolista, ale jako velmi pokorný a poslušný syn svaté církve, katolické, apoštolské, římské, a otrok milující našeho Pána Ježíše Krista a jeho matku. Modlete se za mě, jako se i já modlím za Vás.“...

Nemoha však snést, abych s někým jednal o někom třetím, aniž by tento o tom nevěděl, zvláště když se nemluví o jeho pochvalu, sdělil jsem Léonu Bloy, že vám to zašlu.

⁶ V časopise Volné směry, roč. IV, č. 6, duben 1900, str. 113-134 vyšla rozsáhlá stať Zdenky Braunerové o díle Františka Bílka, ilustrovaná reprodukcemi Bílkových prací. S.V.U. Mánes ji vydal v roce 1900 také jako zvláštní otisk s francouzským překladem. Ten možná Florian Bloyovi zaslal. Pozn. red.

⁷ feria VI post... šestý den po první neděli v postě (o) svátku svatých kopí a hřebů D(omini) N(ostri) J(esu) C(hristi). Mešní introitus: Probodli ruce mé a NOHY mé. Miss(ale) Rom(anum). Pozn. red.

Odpověď:

„... Moc si přeji, aby Bílek, ten husita, věděl, co si o jeho umění myslím. Budete moci dodat, pokud chcete, že pro mě postrádá jakoukoli originalitu. Vidím v něm obnovitele, tedy velmi zručného žáka byzantské školy, stejně jako Thordwaldsen zase stále napodoboval antické řecké umění...“

Léon Bloy psal toto z Lagny, 9 rue Saint Laurent, Seine et Marne.

Josef Florian
Stará Říše č. 69

P.S. Pan učitel Jebavý (Březina) přijde do Jaroměřic na měšťanku. Bůh vás všechny potěš!!

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, 17. července 1901)

Milý můj Pane,

Děkuji Vám za dopis Váš; a dovolíte-li, pošlu Vám skrovný svůj „Otčenáš“, na důkaz, že mám z dopisu Vašeho, mně zasláního radost, a že podobný úsudek od takového spisovatele má pro mne větší cenu, než ony pochlebné fráze, jimiž se vždy všechny noviny plnily.

Nepřekapuje mne úsudek ten. Od katolíků (těch pravých katolíků duší i tělem) nejméně uznání jsem sklízel. Vidí křesťanství více v obřadné formě tradiční, než v duchu a životu práce, ač křesťanství je pouze duch a život. Fantazie? Není ji u mě ani dost málo. To, co lidem je skutečností, mně je snem, preludem; ale zaujat skutečností, která změnám nepodléhá, skutečností mimo náš prostor a čas, podávám ji věrně, tak jak je, bez fantazie. Je fantazie v Březinově práci? Ani jediné písmeno. To vše skutečností jest. Tím pravím zároveň, že se neženu po originalitě, mně je umění též „une chose très secondaire⁸“. Za to ve Francii ve výtvarnictví schledal jsem to, co p. Březina v literatuře: slovní luxus, hnání se za originalitou. –

Tím se nechci obhajovat ve tvorbě své. Jen chci tím říci, že tvorba moje hloub založena a není povrchní a světská. Ba, že ji založil někdo vyšší ve mně, před Nímž se nebe i země sklání s nejmocnějším „Hossanna“.

Až budu moci, dovolíte, abych Vám svůj „Otčenáš“ zaslal?

Z přeložení p. Bř. do Jaroměřic mám radost a Vám vděčen jsem za zprávu tu.

Jsem Vám oddaný
Fr. Bílek

⁸ Věc velice druhořadá. Pozn. red.

Vigílie sv. Jakuba, apoštola – 24. VII. 1901

...Sicut oliva fructifera in domo Domini⁹... (Missale Romanum)

Mistru Bílkovi!

Přišed z pouti, uviděl jsem na stole „Otčenáš“. Ptám se p. učitele Jebavého: „Kterak tomu rozuměti, když se mne Bílek ptá, zda dovolím, že mi zaslal Otčenáš? A teď, když už jest zde, komu zaslat peníze: Novému životu nebo Bílkovi?“

S podivem zůstal na mne hleděti a řekl: „Ale nikomu, to on vám ho dává darem a až budete taky něco mít, taky mu dejte. To je to naše nejlepší, co můžeme.“

Dodal jsem: „Ach, chudák, aby tak měl čekat, až já mu budu moci něco dát.“

Cestou z Nové Říše do Staré Říše myslel jsem si: „Mají ti umělci pěkné mravy. Bez prošení dávají.“ (Bloy mi dal taky knížku.)

Ale když vážně se věci vezmou, toto jest pravda:

Chudí někteří v dnešní době, jsouce příliš zbědovaní, plahočí se tak beznadějně světem, že se ani neodvažují, byť sebe více hladovící, vztáhnouti ruky na kolemjdoucí.

Otčenášem svým způsobil jste mi radost, jest-li opravdu, jak Březina myslí, chápete se příležitosti a dáváte tomu, jenž v dávání vidí ne poslední známku Obcování svatých. *

Avšak můžete býti ujištěni, že k odvděčení mohu vás poukázati jediné k slíbeným podílům na věčných lánech nebeských....

V ostatním dopisu svého vysvětľujete mi, pokud jsem porozuměl, základ tvorby své oproti úsudku Bloy. Ale, což já? Moje moudrost v těch věcích jest:

Rozliční pak jsou darové, ale tentýž Duch... Někomu zajisté dána bývá skrze Ducha řeč moudrosti, jinému pak řeč umění, podle téhož Ducha... jinému víra atd. (1 Korint. 12. kap.)

A o rozhojnění svých hřiven zajisté všichni se pokoušíme.

Pravíte: Co lidem je skutečností, mně je snem..... Snad vás bude zajímati, co napsal Bloy: (v rozhovoru se ženou svou)

Mluvíme o neviditelném. Říkám, že vše, co vidíme, vše, co je dosaženo, navenek, je pouze vzhled, záhadný (enigmatický) odraz v zrcadle toho, co je v podstatě dosaženo v neviditelném.

Absolutně:

⁹ Jako olivovník v domě Páně. Pozn. red.

Idolatrie (modloslužba) je upřednostňování viditelných věcí před neviditelnými.

Například protestanti očividně obviňují katolíky, že jsou modloslužebníci.

Já o tomto stvoření takto zase bych se vyjádřil: Bylo stvořeno vše pro skutečnost, věčnost. Ale vinou tajemnou převrat strašný. A teď „víme zajisté, že všechno stvoření lká, a jako ku porodu pracuje až posavád.“ (K Římanům 8,22)

Nesmím též zatajiti, že dopis váš čísti jsem dal Březinovi a p. převorovi Hotovému kláštera Novoříšského, a že před oběma zmínil jsem se o prvním dojmu vašeho listu. Ten byl: Bílek netuší, že málo věří v těla vzkříšení.

Březina mi sděloval včera, že Polák Miriam (Přesmycki, založil krásnou revue Chimeru)¹⁰ nabízel mu 500 rublů za práci, jež by na způsob Labyrintu světa a ráje srdce byla; za uveřejnění v Chimeře toliko 500 rublů. Za zvláštní tisknutí by se prý mohl podívat třeba do Itálie. Dle všeho sotva přijme.

„On neví, že tu by výhně mé dílny musely dnem nocí řeřavěti, po celý rok; a výhně chatrné dílny mojím! to on neví.“

Bůh vás pozdrav!

Josef Florian

Stará Říše

* Čekám na „Ruce“ od Březiny. Jsem však již předem přesvědčen, že tam najdu i Ruce Rozdávajících.

Josef Florian → Františku Bílkovi (LA PNP; bez data; [prosinec 1901])

Mistru Bílkovi!

Léon Bloy jest zase opuštěn. Bych mnoho nemluvil, opisuji ze včerejšího listu jeho choti:

...„Nemůžeme se tedy na ně spoléhat (rodina Martineau v Bretagni, jež hostila Bloy letošního roku), že budou znovu ochotni pomoci. Taktéž my jsme nuceni vést smutný život, jak víte, zbaveni prostředků. Leon přesto téměř dokončil svojí knihu: „l'Exégése des Lieux Communs“¹¹, která bude vydaná

¹⁰ Zenon Przesmycki, pseud. Myriam (1861-1944), čelný básník, esejista a kritik polského modernismu; překládal též české autory, včetně O. Březiny. Časopis Chimera redigoval v letech 1901-1907. Pozn. red.

¹¹ Kniha vyšla francouzsky v červnu 1902, česky vyšla v překladu Josefa Floriana v roce

na jaře a jejíž druhá část se objeví v únoru. Na jaře budeme mít tedy asi 500 franků, což bude malé vydechnutí. Kdyby nám chtěl mezitím nějaký přítel půjčit sto franků, vrátili bychom mu jí hned, jakmile ta kniha vyjde“...

Hledá se tento přítel, jenž by půjčil. Jedná se o opravdovou půjčku, jež se věrně, o tom nepochybujte u lidí každodenně přijímajících, oplatí v čase označeném.

Avšak není krásnější dáti? Jen pro tu krásu kéž Pán Bůh nebeský vám vnukne blahoslavené myšlenky a takové dobrodějné úmysly, jímž skutek na paty se věší. To za sebe pravím.

S pozdravem a v důvěře v umělce, jehož Kristus hlavně úpí pronikavým: „Žízním“ – (to moje maličkost objevila, že v té tváři Ukřižovaného skutečně tato mystická žízeň vše ostatní muky jakoby zastírala) –

Josef Florian
Stará Říše č. 69
Morava

P.S. Poněvadž nikdy nebude dosti brzy, prosím o odpověď obratem pošty, kdyby snad přes veškerou dobrou vůli nebylo vám, neb některému vašemu příteli možno poukázku odeslati. Snad někoho přece najdu. V případě odeslání necht' se připíše na poukázku s ostatními příslušnostmi zda jako dar neb půjčka a sice francouzsky.

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, 20. prosince 1901)

Chýnov 20. XII. 1901

Velevážený můj Pane,

mám před vstupem do stavu manželského, a budu vždy ½ roku v Praze pro úrodnější práci mou. Za tím účelem byt pro sebe tam najal jsem. Pakli mám dále a více psát o poměrech mé práce naproti našemu obecenstvu? – Zajisté šťasten je ten, kdo může a dovede dát, vždyť tak zakupuju sobě milost' i u Boha a i pro věky věčné. Ale já nemohu ni dát, ni půjčit, ač se na tu dobu těším, kdy mi snad Bůh popřeje té milosti a já budu moci také dát, i celého sebe dát. –

Promiňte, že nemohu, a že nemám zde nikoho, kdo by mohl a kdo by dovedl dát.

Se srdečným pozdravem

Fr. Bílek

1905 pod názvem „Exegese obecných rčení“.

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, 15. června 1903)

Chýnov 15. VI. 1903

Velevážený Pane,

poslal Jste mi Vaši knihu; promluvil jste ke mně posláním Vaší knihy. Bůh zaplatí za každé všimnutí si mně nepatrného. Neodepisuji dlouho, protože jsem při obdržení knihy meškal mimo dům. Byl jsem tehdy u přítele pátera Vaňka, faráře na Křemešniku. Viděl jsem tisíce vroucích poutníků putujících na onu horu svatou. A tolik zatoužil jsem tam v těch rozsetých balvanech promluvit; a sice promluvit na tom posvěceném místě, kam noha kritiků nejsurovějších nevráčí, kde peruť lidské slávy nevane; chtěl jsem tam rozmlouvat tak s Bohem. Tolik zkušeností již mám, že toto mlčení k lidu je k lidu nejvýmluvnější. Zájem můj o poctivé Vaše snahy je nelíčený, vroucí; a před životem Vaším tichým, plným tajemného mlčení se kořím. Škoda, že slova Vaše nevoláte skalám a skalami. Ty by Vám rozuměly; ty jsou Vám – nám – bližší, než lidé.

Milujme lid, protože potřebuje lásky. Milujme je snad mlčením nejvýmluvnějším.

Ruce Vám tiskne a za pozornost Vaši vřele děkuje oddaný

Fr. Bílek

(Na přiložené kartičce¹², na jejíž druhé straně /?/ je Florianovou rukou napsáno „Rozloučení došlo“ je ještě následující Bílkův přípis:)

Paní Vaší píše oddaný pozdrav. A čílko milého dítěte¹³ Vašeho žehnám svatým křížem. Aby krásou a vřelostí Inulo k Němu krásou a vřelostí Vaší. To jen od Vás žádám a Vás k tomu zapřísahám.

Ruce Vám vřele tiskne oddaný hluboce Fr. B.

Jsem bohatý tím, že umím pracovati. Nuže žádejte a já dle sil svých Vám pomohu z bohatství svého.

¹² Tuto kartičku aspoň Gabriel Florian nakopíroval na stejný list jako dopis z 15. 6. 1903. Pozn. red.

¹³ Dítětem je zřejmě myšlena Marta Floriánová, první z dvanácti dětí Josefa Floriana, které se narodilo 8. dubna 1903. Pozn. red.

Ctěnému příteli, p. Fr. Bílkovi!

Z Vašich milých slov – tolik dnešních, že bez bázně, jist jsa, že ulámu hroty možných Vašich výčitek proti mému nevděku, odepisuju na ně po dlouhém čase teprve dnes, – nejvíce mne zaujal tento závěrek: „Jsem bohatý tím, že umím pracovati. Nuž žádejte a já dle sil svých Vám pomohu z bohatství svého.“

Kterak rozuměti slovům těm? Byl byste snad opravdu odhodlán sdíleti chudobu mého „STUDIA“ (z něhož nová čísla dojdou Vás v těchto dnech) a nebál byste se zúčastniti se spolupracovníctví podniku, jež chce celý náš svět křesťanský i nekřesťanský ubíti dusivým, vražedným mlčením? Aspoň kdyby je někde pohaněli, by bylo proč a komu rozbítí hlavu – třeba kvůli reklamě? Pozorujte dobře toto moje Studium; vidíte, že to tam tak nepáchno jako v začazené hospůdce Nového Života, kde pro tlach hádavých kat. Modernistů není pleše slyšeti dobré slovo básníkův a učitelů. Ach jak Vás tehdy udatně vyvekli na špice nejvyšších makovic, o nichž jen slepý mohl se domnívati, že Vás udrží. Oni ne, ale d'as jejich věděl, že spadnete k zábavě ostatních pijanů nynějšího znečištěného Vína Umění.

Ani nevíte, jak bych potřeboval hezkých obrázků hors texte¹⁴. „Studium“ moje má formát střídavý: malý a větší, jak uvidíte. Každému přispěvateli, (z nichž teprve dp. Demla uvádím), vyhradí se komůrka úplně oddělená od pokojíků všech ostatních spolupracovníků asi jako v kartusiánském klášteře. Ono změtení textův a ohavné vkládání obrázků na stránky s textem zcela různorodým, jak vidíme napořád v nynějších časopisech, netrpíme.

Nový Život ku př. bez ostychu zavleče na stránky své soudky beřkovského piva, tkaniny jakéhos společenstva, kaučuková razítka. Dobré chutnání všem! Ale mně jest to nesnesitelné. Raději chudý čistý šat než samet a purpur pokálený živnostenským svinstvem.

Posledním Vaším slovem jsem začal, prvním skončím. „Skrovně vyrovnávám zde účet za 2 knihy L. Bloy“. Tak zní doprovod oněch 4 K. Ale vždyť já Vám nabídl svazečky ty darem! A každý dar čeká až na vyrovnání absolutní, na mzdu věčnosti. Dovolte však, prosím, nemohl bych upotřebiti peněz vašich k svým účelům a ponechati vyrovnání účtů Vašich těm, kdož „mohouce, co chtějí“, lépe se v takových věcech vyznají? Mnoho rozvážných osob, s dp. Bouškou v čele zjistilo sice, že jsem ztracená existence a že účely moje diktovány jsou nejméně šesti pekelnými hodnostáři.

Nicméně... no, tohle nicméně, prosím, dokončete v srdci svém.

Bůh Vám žehnej i domu Vašemu!

¹⁴ Hors texte = mimo text. Florian zřejmě žádá obrázky, které by byly reprodukovány na samostatných stranách, bez vztahu k textům. Pozn. red.

Josef Florian
Hladov/ Stará Říše
Morava

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, 19. listopadu 1903)

19. XI. 1903

Praha II, Nové mlýny 1242-3

Můj Pane a příteli,

za vše, co Jste mi poslal, i za každé slůvko, mějte můj dík.

Měl jsem Vás vždycky rád. A v tom bylo a jest moje nejvyšší uznání. Z jednoho zřídla vycházel život náš a k jednomu „hlavnímu bodu“ se sbíhá. Vše vidíme jedním pohledem a vše je ztravováno pro nás jediným ohněm. Buď za vše Bohu díky! –

Je dobře – „žítí“!

Přítel Březina! Při jeho kroku v dům i nitro jakby Pán vecházel. – Přítel Deml – ten zrak dovnitř obrácený a osleplý září úžasnou z toho, co tam Božího vidí. – Vy, můj drahý, bojovník Jste Boží, který zasluhuje, by sbíhali se tisícové a lezli na stromy tam, kudy noha Vaše bude kráčet. – Je přece jenom milost' „žítí“! –

Přál bych si z nás mít učiněnu jednu zeď, přes níž přejít nelze. Ve zdi té několik vchodů, kde je třeba příchozím projíti mnohé posvátné křty. – Vidím to být dobrým.

Snad to bude tak, jak Vy krásně povídáte: Každý svou celu. Dohromady jedna řehole. Jedna řehole „šílenců Božích“. –

Tisknu obě ruce Vaše.

Fr. Bílek

Mohl bych Vám něco ze svých publikací poslat?

Prací Leona Bloy si nesmírně vážím.

Josef Florian → Františku Bílkovi (LA PNP; v den po Nanebevzetí Panny Marie, 1904 [16. 8. 1904])

Ctěnému p. Fr. Bílkovi pozdravení!

Bylo náramně třeba osvěžení v nynějších suchoparech duší, proti nimž letošní vyprahlost přírody jest rájem deseti řekami zavlažovaným. Již dlouho ani řádečky od nikoho jsem nedostal a zdá se mi přes veškerá vedra, že na mne fučí mrazivý vítr z brlohů lidských srdcí. Člověk div nenastydne! Nuže, budte bez starosti. O milost přijímací nikdy nebylo u mne nouze a tím dlouhým prahnutím povzbuzeny, všechny ruce moje se vztáhly, by přijaly. A kdybyste věděl, s jakými díky! Také se vztáhly, až jim v kořenech zaprašťelo; a víte, že ruce mají kořeny v srdci. Proto jsou k dávání, k přijímání a k děkování. První dva obory jich působnosti se valně v zevnějším výrazu nezměnily a jistě nezmění do konce časů (leďa že by se člověk též přepodstatnil a sám se určil k požívání). Ale v posledním, totiž v děkování nastala změna od té doby, kdy člověk zbožšťel. Všimnul jste si jen onoho slavnostního okamžiku, kdy přichází jeden bůh s plným náručím díků k jinému bohu? Všimnul jste si onoho horizontálního, táhlého gesta obou rukou, jich mnohoslibného potřásání a nad nimi těch sluníčkových tváří? Tento okamžik výmluvně vše zjevuje: Člověk pocítil, že jest plně již schopen – to pokrokem – vlastníma rukama a vlastními ústy poděkovati. Nu, požehnej jim toho Pán. Pokud mne se týče, pravím vám z hlubin: Ruce se vztáhly, aby Ten, jenž si vzal na starost maličké a malomocné, lépe viděl a sám mohl za ně odplatiti. : Co jste učinili jednomu z mých bratří mých nejmenších, atd.

S tím končí moje děkování a můj pozdrav.

Povodeň Božího požehnání necht' zaplaví stánky vaše!!

Josef Florian

Na Hladově, v den po Nanebevzetí Panny Marie, 1904

Josef Florian → Františku Bílkovi (LA PNP; bez data [1905?])

Slovutnému Pánu p. Františku Bílkovi, mistru umění plastického v Chýnově!

Vzácný poklad Vašich prací¹⁵ ve třikrát třech balících dávám dnes na poštu s mnohými obavami pro nespolehlivé obstaravatele prací formanských, přece

¹⁵ Jedná se o sešitové vydání Bílkových cyklů, které pod názvem Souborné práce Františka Bílka vydával od března 1905 v Babicích u Lesonic Jakub Deml pod hlavičkou Florianova Studia. Vyšlo celkem šest sešitů, ale protože šly špatně na odbyt, poslal nakonec Florian neprodané sešity Bílkovi do Chýnova. Pozn. red.

však důvěřuje se ve zvláštní ochranu, jaké se těší každé umělecké dílo.

Pokud se týká slov vašich o odprodání, odkoupení, zaplacení, atd. prací těch, nemohu jich já přijati, neboť nejsem ani nakladatelem, ani vydavatelem, ani redaktorem „Studia“, jak se veřejnost domýšlí.

„Studium“, Stará Říše / Mor. jest¹⁾ pouze ADRESA expediční knih, obrazů atd. vydávaných s pomocí přátel dobrých knih a obrazů, s tou podstatnou podmínkou, že autorové jsou trvalými a na-pro-stý-mi pány svých plodů, a že tedy v této záležitosti (odeslání do Chýnova) jsem jen přepokorný a velmi neužitečný služebník – dobrovolný a tedy velmi hrdý na toto chvilkové zaměstnání.

V úctě i s pozdravem

Josef Florian

¹⁾ Vlastně byla.

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, bez data [1905?])

Milý pane Floriane,

Vyšší vůle, Otec Vší Jednoty plné k nám Slitování, nedala mi Milost možnosti odkoupiti Vám zbytek nákladu. Život tvoření mého někdy živořením tvorby nutno zváti pro neutěšené poměry mé.

Přijmu rád v podkroví svém v Chýnově nerozprodané mé věci, s podmínkou, že vždy ony věci „Studiu“ náležitě budou, a že výkaz darů, kdy Vyšší vůle rukou chudou a čistou Ruku ke mně vztáhne dary žádajíc, vždy budu ochoten Vám předložit od Boha Zdraví, po Němž se nestůně a neumírá!

Uctivý pozdrav paní mé.

František Bílek

Příchod Vašeho milého dopisu zastal mou nepřítomnost: Byl jsem v Praze.

Berta Bílková → Josefu Florianovi (SA, 30. listopadu 1905)

Velectěný pane,

Poslal jste mi darem knihu Leona Bloy¹⁶. Churavostí malou zaujata – neprojevila

¹⁶ Jednalo se zřejmě o jednu ze dvou Bloyových knih, které Florian v roce 1905 vydal

jsem Vám dosud povinných díků.

Děkuji Vám dnes za Vaši pozornost upřímně – a pozdravuji Vás, Paní Vaši i jménem svého chotě uctivě.

Berta Bílková

Smíchov 30. XI. 1905

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, bez data [asi 1908])

Milý pane Floriane,

slíbil jsem p. Durychovi pro „Výkřiky sv. Terezie“¹⁷ dřevoryty zhotoviti. Dle dopisu p. Dur. poznal jsem, že mám rukopis i dřevoryty poslat na Vás.

Nemám tiskařského válečku s sebou, nemohl jsem štočky sám zkusiti i posílám Vám je tak, jak mi vyšly z ruky. Až jich nebudete potřebovati, zašlete mi je laskavě za mnou – (od 1./XI. budu asi znovu Smíchov, Švédská 10)...¹⁸

Nevím, máte-li dobrého tiskaře, nebude-li zapotřebí tisknouti v Praze. Upozorněn p. Durychem na menší tvar papíru, řídil jsem největší rozměr dřevorytů na 110 mm do výše a 90 mm do šíře.

Podle citátů poznáte sám, kam je zařaditi.

Přeji Vám i p. Durychovi hojného požehnání ve podniku knihy této.

Pozdravuji Vás s dítkami Vašimi i manželkou Vaší milou.

Fr. Bílek

Josef Florian → Františku Bílkovi (LA PNP; bez data; [1908])

Všemožné tituly

jsem probral v duchu, kterými bych Vás pozdravil a o své nejlepší vůli k Vám ujistil, a nenašed nic vhodného, nucen jsem mluvit přímo, k účelu tohoto listu.

① Především sděluju, že ze záсылky Vašich šesti zimostrázových špalíčků k výzdobě Výkřiků sv. Terezie měl jsem velikou radost. Už proto, že jsem před tím práci dřevorytu viděl pouze za sklem v Rudolfinu a museu a že jsem nikdy

v českém překladu: *Exegese obecných rčení a Brelan vyobcovaných*. Pozn. red.

¹⁷ Knihu sv. Terezie de Jesu *Výkřiky svaté Terezie* vydala revue *Meditace* v roce 1909.

¹⁸ Nečitelné slovo (vráceny?). Pozn. red.

dosud nemohl vlastními prsty polaskati umělecké dílo této něhyplné metody.

② Pamatuji si, že mne kdysi dp. Jakub Deml ujišťoval, že ona lithografie Čtení Evangelia jest na japonu. Vaše pak kniha Stavba bud. chrámu v nás¹⁹ jest na holandě. Kde, prosím Vás, berete tyto papíry? Už jsem se obrátil na kolik našich „prvních“ firem a každá mi odpovídá, že papírů těch „nevedou“.

Obracím se tedy na Vás se snažnou prosbou, zda byste mi mohl sdělit koresp. lístkem tu firmu, adresu těch firem na globu, které by mi takové papíry prodaly. Arci čím bližší, tím lepší kvůli převoznému.

Odpusťte mi laskavě, že Vás takovými věcmi obtěžuju. Myslím však, že bych nebyl hoden přechovávat pod střešou k tisku určené věci, kdybych se nepokusil o papíry, jimž by se bez ostychu mohly předměty takové svěřiti.

Doufaje, že se smilujete a adresu mi svěříte, znamenám se s pozdravem

Josef Florian

Osměluju se připojit k tomuto listu své překlady autorů, jež kromě mne snad nikdo /po smrti kněze Josefa Poláka/ nemiluje.

Nedostal jsem žádné zprávy v jakém stavu a počtu došly tehdy balíky. Kvůli revizi příkládám lístky s pošty²⁰.

(Ještě na malém lístku přiložen tento text →)

Obludnost myšlení onoho veleb. kan. Podl....²¹

„Stavěti chrám Páně nikoliv k vůli Nejsvětějšímu, nýbrž k vůli umístění výzdoby chrámu!...“

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, bez data [1908])

Milý pane Floriane,

uvěřil jsem Vaší radosti nad dřevoryty svými, radost tato Vaše – nejmilejší mně odměna – nemohla Vámi býti řečena, aniž by se nezatížila darem knih.

Nepsal jsem díky své hned po obdržení knih mně vítaných, protože došly

¹⁹ Kniha F. Bílka *Stavba budoucího chrámu v nás* vyšla v roce 1908.

²⁰ Přiložen poštovní ústřížek ze Staré Říše s datem 4.4.1905. Pozn. red.

²¹ Mínen kanovník Metropolitní kapituly pražské a pozdější pražský světící biskup Antonín Podlaha (1865-1932), který byl vůdčím organizátorem činnosti *Jednoty pro dostavbu chrámu sv. Víta* v Praze, mimo jiné vytvořil ideový program nové výzdoby katedrály a zpracoval její umělecké sbírky. Pozn. red.

mne v nejpilnější stavbě pomníku zesnulému mému otci²² (- stavba cihelná, vypuklina kamenná – „zůstaň s námi – den se nachýlil“ –), kdy od rána do noci zaměstnán tak namáhavým písmem (cihly a kámen), že nebyl jsem mocen pro únavu pérem a slovem psát ani myslet.

Nevím zdroje papírů, na něž jste se tázal. Píši o to svému svakru Vilému Nečasovi profesoru, aby Vám adresy a vzorky papírů těch poslal, je-li mu to možné.

Tisknu Vám ruce, pozdravuji p. P. J. Demla i milou rodinu Vaší. Tlumočím zde i dík své paní za věnovanou knihu. Buďte s Pánem Bohem!

F. Bílek

Zásilky knih (vydání „Života“, „Kapličky světic“) svého času jsem v pořádku obdržel.

František Bílek → Josefu Florianovi (SA, bez data)

...

Prokazujeme milost' přijímáme-li, a já již mnohé od Vás přijal. Nuže prokažte tu milost' mně toto Vám dávajícím, abych se odsloužil zatím, než budu moci skutečnými dary Milost' Vaši, bližních a tím i Boží si zakupovat.

Srdečný pozdrav můj k Vám i Bůh provázej!

Fr. Bílek

Chýnov u T.

Josef Florian → Františku Bílkovi (GHMP; bez data)

Milému příznivci našemu, Františku Bílkovi, z milosti Boží umělci!

Vůči světu zaujal jsem po dlouhém otálení, po těžkých bojích a po mnohých bolestných amputacích toto stanovisko:

Není naděje na jeho obrácení a poněvadž časy ještě nějakou tisícku roků rozhodně potrvají, bude nutno ujeti a bohaprázdnou Evropu a její „vzdělaný svět“ ponechatí ráně Ruky Páně, jež dle výpovědi samé Panny, nedá se již udržet.

I bude třeba sbaliti své věci a sednouti na koráby a odplouti na ostrovy, až přijde Ten, jenž nás anebo, nás v dítkách našich, povede, Utěšitel, plný

²² Otec Františka Bílka, Jan Bílek zamřel 19.11.1907. Jeho náhrobek zhotovil (dokončil?) F. Bílek v roce 1908.

Ducha a Pravdy.

Proto pomalu shromažďuju, co bude dlužno vzíti s sebou do onoho Nového Světa z pracovních nástrojů, do posledního dne pracovního, tisícileté Soboty Veletýdne naší Historie.

Dobře tedy činíte, že na nás občasnými dary pamatujete. Jsouť věci vaše již poznamenány a budou se zcela jistě nakládati, by zachovány byly, před všeobecným sežehnutím evropských papírů a pláten, pokolením budoucím. Dp. Jakub Deml je opuncoval a kdyby snad v návalu těch, kdož u břehů Oceánu budou se tísniti před můstkem záchranné Archy, nechtěli vás hned vpustiti, udatně zvolte: „Vždyť moje věci hned na začátku v transport pokladů byly zařazeny.“

A dle ovoce poznají vás a vstup se uvolní...

Vroucně vás pozdravuje

Josef Florian

Zapomněl jsem se přeptati na vaší novou adresu, i posílám do Chýnova, jist jsa, že vám lístek dojde a při dobrém zdraví vynatrefí. Bůh dej!

Úryvky z dopisů a textů na téma Léon Bloy

Z dopisu Otokara Březiny Františku Bílkovi (Nová Říše, 26. února 1901):

Můj milý,

Léon Bloy je duch geniální, jeden z největších stylistů Francie, pamfletist, nespravedlivý, šílený, nesmiřitelný, bičovatel odpůrců svého strašného a nádherného Boha, prorok, jak ho nazval Ernest Hello; dogmata mění se před ním v propasti, nad nimiž se vznášejí kovovými, zářícími křídly. Duch, jemuž jest otevřeno, co jest skryto milionům lidí, ale jemuž je zakryto, co je milionům otevřeno: milosrdenství. Geniální tvůrce grandiózních metafor, nádherný evokatér obrazů, jehož slova jsou jako ohromná kladiva v hutí, kde se kují meče pro svatou válku. Nezná soucitu a nenalézá ho mezi svými bratry. Jeho krvavá sekera učinila kolem něho

široké prostranství hrobového mlčení. Hrdý až k šílenství, je prostý jako dítě a má chvíle křečovitě rozvlněné sladkým, čistým pláčem. Tak stojí přede mnou velký, paradoxní a *cizí*. Vidí svět jen z jedné strany, ale s intenzitou světla, která vylupuje oči a zařezává se do nich jako dýky. Můžete-li, pomozte mu; i já, co jsem mohl, jsem dal a dám. Přítel jeho, Vám asi známý francouzský malíř Henri de Groux, maloval jeho portrét, reprodukováný svým časem v La Plume. Román Désesperé, úryvky z deníku Le Mendiant ingrat, Le Salut par Juifs, Un Brélan d'Excomuniés, La Femme pauvre poskytnou Vám pohled od jeho dílny, kde rozžhavené železo pro vypálení ran i potupných znaků na čele nepřátel je stále v ohni... Velký, *cizí*...

Pan Florian je člověk hluboce věřící, absolvoval techniku, stal se profesorem a opustil své místo následkem tajemné duševní krize, která s sebou, jak se bojím, strhuje i jeho tělesné síly. Měl v úmyslu překládat do češtiny některé práce Léona Bloye, seznámil se s ním a pomáhá mu, sám chud, s dojemnou obětavostí. Od něho jsem slyšel, že někteří z přátel Bloyových zamýšlejí sebrati větší obnos, z něhož by Bloyovi byl vyplácen pravidelný měsíční důchod. Jinak i mně samému jest mnoho nevysvětlitelného v té věci. Dopisy Bloyovy jsem sám četl, jsou to úpěnlivé výkřiky člověka zápasícího s hladem. Příspěvek, který na mně byl žádán, obnáší 2 frcs. měsíčně po tři léta...

Váš Otokar B.

Březina tímto reaguje na nedůvěřivý Bílkův dopis ze dne 23. února 1901, ve kterém Bílek píše:

Můj milý Otokare,
došel mne lístek koresp. od p. Floriana. Neznám ho, nevím proto, kdo to je, a žádá mne o peníze pro Léona Bloy. Viktor F. mne upozornil, abych zatím neposílal nic (neznaje obě tyto adresy), až Vy sám to řeknete, obě osobnosti mají snad v známosti. A vskutku Vaše slovo a Vaše přání i mým přáním jest. A nemohl-li bych hned, poslal bych později z toho mála, co doufám s pomocí Boží obdržet.

Dvě léta jsme byli ve Francii s Viktorem; známe poměry tamější výborně, ale o podobné věci, jak píše mi laskavě p. Florian, ve Francii nemůže snad býti ani řeči. Ve voze, jak kočující kramář, nejslabší talent a nejméně uznalý jezdí se svou rodinou z místa na místo, a hladem nezajde žádný. Natož pak talent překvapující, a ve Francii. Monticelli neměl ani na ten vůz kočovní. Pracoval ve vyhořelém domě opuštěném v prvním poschodí. A aby ni kdo k němu nemohl, vtáhl žebřík vždycky za sebou nahoru. Trpěl bídu; ale hladem

nezemřel. A on byl velmi nadán. To mohlo býti dříve; ale nyní to možné není. Nikde se nevede tak umělci (ať výtvarnému, ať spisovateli) tak jak ve Francii. Strast máme každý a musíme ji mít. Podobná věc: aby velikán umělec hladem umíral během 20ti let ve Francii, té obětavé, té mateřské Francie ke svým dětem, toho nemůže být – !

Ale já nechci poučovat Vás, můj drahý, já jen táži se a prosím, abyste laskavě mi řekl: zdali záhodno utrhnout sobě a poslat a zdali je to možné, zdali to může ještě nyní a ve Francii ještě být možné!?!

Nemějte mi, můj milý, pochybnost tu za zlé. Já přec ani p. Floriana ani Léona Bloy neznám, ale poměry ve Francii znám výborně...

Z dopisu Františka Bílka své snoubence Bertě Nečasové, 20. prosince 1901:

Moje Bertičko drahá, moje děvenko zlatá, pár vroucích slov Ti Tvůj František píše, jak se k tobě tulí, jak si tě tiskne a líbá.

...Nejprve jsem psal p. Floriánovi do Staré Říše odpověď na jeho včerejší psaní, kde mi posílá poštovní poukázku vyplněnou na 100 korun pro Léona Bloye, abych mu to půjčil či lépe dal. Odepsal jsem, že mu to nemohu půjčit ani dát. Nemám v to důvěry a nemohu nyní dávat dary. Je to od toho p. Floriana podivné žebrání. Ani tomu nemohu věřit. Sehnat v naší mizerné žebrácké zemičce peníze pro známého francouzského spisovatele...

Z knihy M. C. Putny Česká katolická literatura 1848-1918 (Torst, Praha 1998), str. 367-368:

„Já chudý, já prorok, já samotný“: Jedna věc je pláč samotný, druhá – nad čím se pláče. Jedna věc je obrana chudých a druhá, kdo je těmi chudými míněn. Největší slabinou bloyovského kosmu je totiž SEBESVĚTASTŘEDNOST: Pláče hlavně nad sebou, protože on je ze všech chudých nejchudší! To on je „chudý tvůrce, šlechtic ducha“. Hájí-li neúspěšné génie a světce, hájí zase i sám sebe. Zvláště Bloyovy deníky pak představují nepřetržitý proud lkaní NAD SEBOU SAMÝM. Mluvení o tom, jak ubližují chudému, poněkud pozbývá půvabu, pokud se neustále dodává: JÁ jsem chudý...

Bloy postavil se do služby Panny La Salettské, vymaloval ji na svou korouhev – stal se jejím rytířem. Rytířem Krásné Dámy, Naší Paní, tak, jak bylo zvykem v jím tolikrát velebeném středověku. Jenomže – rytíř, chránící plačící Dámu, má bojovat a nesmí sám plakat. A Léon Bloy, jak tolikrát sám

zdůrazňuje – pláče a čeká na milost shůry, nejsa žádného skutku mocen.

Mé setkávání s dílem Františka Bílka

První setkání

Počátkem prosince 1959, po zatčení mého otce z politických důvodů, jsem obdržel pozvání k jednání před disciplinární komisí na děkanát lékařské fakulty UK v Kateřinské ulici. Byl jsem v pátém semestru. Děkan fakulty mi sdělil, že jsem vyloučen ze všech vysokých škol v republice z důvodů, které mi budou oznámeny písemně. A když přišlo písemné vyrozumění, stálo tam, že jsem vyloučen ze všech vysokých škol z důvodů, které mně byly sděleny ústně na disciplinární komisi!

Bylo chladno, zamračený den, šel jsem Ječnou ulicí, přes Karlovo náměstí na Národní třídu, kde jsem bydlel se svým bratrancem v podnájmu v pátém patře, na rohu Perlové ulice. V Ječné ulici jsem se zastavil v antikvariátě, kde jsem občas hledal překlady německy píšících židovských autorů (F. Kafka, M. Brod, F. Werfel, R. M. Rilke) a další literaturu, kterou mi doporučoval otec. Znal jsem antikváře, který mi občas něco schoval. To odpoledne jsem na jednom stole, kde bývaly vystavované grafiky, zahlédl několik, které mě zaujaly. Na jednom grafickém listě bylo zajímavým písmem napsáno *Pohyb matky když dává chléb* a podepsán *F. Bílek*. To jméno jsem neznal. Antikvář mi řekl, že mu to donesl jeden pražský nakladatel. Grafika stála 40 Kč, tehdy dost pro studenta. Vzal jsem si grafický list a přemýšlel jsem o tom, co bude s naší rodinou. Uvědomil jsem si, že si musím sehnat zaměstnání, pomoci matce a mladšímu bratrovi. *Pohyb matky když dává chléb* se stal tedy pro mne symbolem. V následujících letech jsem pak postupně získal mnoho dalších grafických listů F. Bílka.

Druhé setkání

V době „tání“ okolo r. 1963 jsem byl přijat k dokončení studia na lékařské fakultě. Po několika létech práce na interně a chirurgii v nemocnicích na Mělníce a v Českých Budějovicích jsem začal pracovat jako obvodní lékař v Hluboké

nad Vltavou. Jezdil jsem po Jižních Čechách a hledal v antikvariátech díla F. Bílka. Navštěvoval jsem Chýnov a jiná místa v Jižních Čechách a fotografoval Bílkovy plastiky, které jsem tam nacházel.

V polovině 70tých let jsem si přečetl inzerát v novinách: „Dovoluji si na vědomost dát, že rozprodám svou bohatou, zcela zachovalou (protože knihy nepůjčuji) knihovnu a nemohu se již pro ně hnout a že je mi 78 let...“ Následoval výčet českých autorů a také jihočeských malířů, mezi nimi také František Bílek. Samozřejmě jsem ihned odpověděl a dostal milé pozvání do Prahy. Přivítal mě starší pán, velmi čilý, trochu při těle a hned mi ukazoval svoji knihovnu i grafická díla Jihočechů. Byl to pražský nakladatel Miloš D. Zelenka. Nabídl, že by doplnil grafické sbírky Alšovy jihočeské galerie a pro mne připravil grafiky F. Bílka. Vyprávěl mi o Bílkovi, o kterém říkal, že si připadal jako jeho mladší bratr. Připravovali spolu putovní výstavy po různých městech. Navrhl mistru Bílkovi, že by mohli studentům prodávat nepodepsané grafické listy za poloviční cenu, ale jak psal: „...byl to milý úspěch, žel...brzo nám to levné prodávání Hollar skoro zakázal. Bílek to uznal a poslechli jsme. Vydal jsem také 5 pohlednic k sokolskému sletu, a když jsem je Bílkovi přinesl, překvapeně, jakoby nesměle mi řekl, že jsou lepší než originály...“

Bílkův kříž před opravou a po opravě, foto: J. Reban.

M. D. Zelenka byl milovníkem medu, neměl však rád „družstevní“ z obchodu, cítil, že je falšován. Hned při příštím zaslání grafik Jihočechů mi přiložil 10 prázdných plechovek s žádostí, abych je nechal naplnit šumavským medem – a ještě k tomu dodal: „...prosím až k víčku, aby se nádobka využila celá, ten družstevní míval o 3 cm méně.“ Vše jsem vykonal a při příští návštěvě v Praze jsem mu dovezl 10 plechovek. To bylo radosti:

„Ale panáčku to jste mi udělal radost.“ Koupil jsem si tenkrát některá grafická díla a 2 keramické vázy. A jako přídavek za med jsem dostal dvě igelitové tašky; v jedné byl poškozený Bílkův keramický krucifix a ve druhé na cimpr campu, tedy asi na sto kusů rozbitá jiná Bílkova černá hliněná váza. Záhy na to jsem se pustil do skládání a lepení této vázy, trvalo to mnoho týdnů, ale podařilo se (viz foto). I rozbitý Krucifix přišel za několik roků na řadu, ujal se toho velice úspěšně Mgr. Jaroslav Fuka, akademický sochař a restaurátor (viz také foto).

Třetí setkání

Věnoval jsem se jako obvodní lékař svým pacientům a jelikož jsem byl druhou specializací geriatr, snažil jsem se pomáhat při propagaci tohoto oboru a zlepšení organizace zdravotní péče o staré občany. Protože mým koníčkem byly také minerály, seznámil jsem se s několika brusiči drahých kamenů v okolí Turnova, které jsem o prázdninách navštěvoval a pokoušel se učit brousit české granáty, samozřejmě neúspěšně. Při besedách jsme hovořili o svých zájmech, při tom jsem se dozvěděl, že v Turnově bydlí pan Přibyslav Šimice, tehdejší předseda Společnosti Františka Bílka. Napsal jsem mu o svém zájmu a domluvil si s ním setkání v turnovském bytě. To bylo počátkem roku 1999.

Byl to příjemný rozhovor, v jehož závěru vyjádřil radost, že se mu podařilo získat dalšího člena. Předal mi některá čísla zpráv Společnosti, abych měl o čem přemýšlet. Vzhledem k tomu, že jsem v Hluboké pracoval jako lékař, znal jsem množství Hlubočáků, včetně těch, kteří pracovali v Alšově jihočeské galerii. Panu Šimicemu jsem navrhl, že by snad bylo vhodné navrhnout výstavu mistra Bílka také v této galerii. Pan Šimice to přivítal a doporučil mi pana Ing. Zavadila.

Na závěr návštěvy jsem dostal od pana Šimiceho vydání Cesty, za které jsem přispěl do pokladničky spolku a také osobní, nepravé exlibris pana Šimiceho adaptované z malé grafiky F. Bílka. Souhlas k tomu dala rodina mistra Bílka.

Čtvrté setkání (návštěva Josefa Floriana ve Staré Říši)

Mé rozhodnutí pomáhat při přípravě výstavy díla F. Bílka v Jižních Čechách bylo, zvláště po návštěvě u pana Šimiceho, myšleno zcela vážně. Doba končícího tisíciletí byla i z tohoto důvodu jistě inspirativní. Zejména jsem měl na mysli společenskou souvislost. Od díla Františka Bílka nebylo daleko

k Jakubu Demlovi, jehož některé práce jsem také již znal. Staroříšský Josef Florian byl osobností, která svým „Dobrým dílem“ vytvářela kulturní klima té doby. Rozhodl jsem se napsat v tomto smyslu synovi Josefa Floriana a světil se mu s myšlenkou na výstavu Bílka na Hluboké. Za nedlouho jsem dostal svolení ho ve Staré Říši navštívit.

S manželkou jsme po příjezdu byli přivítáni paní Františkou, pan Josef Florián byl v té době již nemocen, byl však velice přívětivý a u dobré kávy s koláčem jsme hovořili o zájmu o Bílkovo dílo a také o úmyslu jeho výstavy. Josef Florián mi řekl: „O mém otci by mohla být na té výstavě také zmínka. Myslím, že se nesrovnávali v otázce papežství a Církve. Můj otec se snažil poslouchat s dětinskou láskou, kdežto Bílek zabíhal do náboženského mudrování. Neznalost náboženství ho přivedla k odpadu od Církve katolické, ale myslím, že se později vrátil. Proberu korespondenci a pak napíši více.“

Přinesl jsem na návštěvu darem dvě publikace, Ekumenismus a také publikaci od prof. Karla Skalického *Radost a Naděje*. K diskusi o druhém vatikánském koncilu J. Florian výmluvně poznamenal, že koncil byl více parlamentem než církevním směrem. Věnoval mi také svůj Aršík 19 – Velikonoce 1998. Později jsem obdržel od Gabriela Floriana, bratra Josefa kopie dopisů Františka Bílka adresované jejich otci Josefu Florianovi. Také s každoročním přáním k Vánocům a Velikonocům.

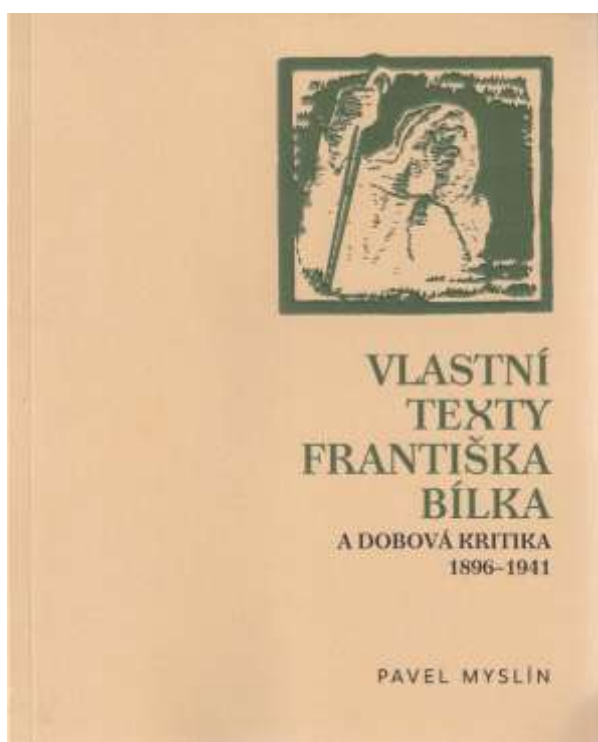
Pro nemoc jsem musel od organizování výstavy upustit, ale Galerie hlavního města Prahy uspořádala od listopadu 2000 do února 2001 v Jízdárně Pražského hradu rozsáhlou retrospektivní výstavu díla Františka Bílka. Také Bílkova díla z depozit Alšovy Jihočeské galerie byla později vystavována.

Pokud nyní bilancuji svůj vztah k dílu Františka Bílka, pak to bylo především mé první setkání v určité krizové životní situaci, které znamenalo, že jsem si uvědomil důležitost hodnot v životě. V té době, kdy víra musela ustupovat materialistickým názorům, jsem začal hledat východiska. Byly to regály antikvariátů a myšlenky těch, zařazovaných pod společný pojem katolické moderny, které jsem tenkrát kupoval a snažil číst: Huysmans, Bloy, Bouška, Durych a další. V těchto jménech jsem nacházel jakýsi vnitřní protest. Pro mne to byli nositelé vzdoru, tak důležité vlastnosti pro společenský vývoj.

Jan Reban

MYSLÍN, Pavel: „Vlastní texty Františka Bílka a dobová kritika 1896–1941“.

Není náhodou, že právě nakladatelství Arbor vitae, které se zaměřuje na vydávání výpravných publikací o výtvarném umění, vydalo na sklonku roku 2019 již druhou knihu Pavla Myslína o Františku Bílkovi. Po publikaci „František Bílek a kniha“, která v osmi oddílech představuje veškerou knižní tvorbu Františka Bílka z let 1898–1941, P. Myslín tentokrát čtenářům předkládá dílo s vypovídajícím názvem „Vlastní texty Františka Bílka a dobová kritika 1896–1941“.

František Bílek „rád psal“, jak znalci jeho díla dobře vědí, neboť Bílkovy texty tesané či psané charakteristickým písmem doprovázejí převážnou většinu jeho děl. V knize jsme ale konfrontováni s texty jiného druhu. Bílek se cítil být Bohem povolán, aby zde realizoval svou představu o výtvarné práci jako „kázání o nejzákladnějších vztazích člověka“. Nepovažoval se tedy pouze za umělce, ale spíše za tvůrce díla, jemuž byl zároveň apoštolem. Jeho duchovní pojetí umění ho vedlo k potřebě utvářet celé cykly nebo prostředí, ve kterých by se jeho díla uplatňovala v mnohostranném působení, naplňujíc své poslání spiritualizace lidského života.

Ve 40. letech poznamenal systematický teolog Zdeněk Trtík v anketě o výtvarné podobě Krista: „Umělecká tvorba je jen tehdy opravdová, roste-li spontánně z vnitřního života umělce.“ Bílek tuto podmínku od mládí naplňoval, dostával se dokonce až na samou hranu obvyklých duchovních prožitků a zkušeností. Jeho touha po pokojné věčnosti se u něj místy proměňovala až v nemoc z nekonečna, v závratný vertikalismus, který se odrážel v jeho každodenním životě i textech, které k vydání připravil P. Myslín.

Z 15 Bílkových textů, které tvoří první oddíl knihy, se hned na úvod nemůže čtenář vyhnout dvěma vyznavačským traktátům („Confiteor umění“ a „Za Pravdou“), z nichž zejména prvně uvedený patří k elementárním Bílkovým „Pravdám“ jeho „klášterního období“. Oba vyšly v Novém životě coby časopise Katolické moderny, k jehož kmenovým výtvarníkům František Bílek

patřil. Ba co víc. Když byl koncem srpna 1897 svolán do Prahy první sjezd české Katolické moderny, zúčastnil se ho Bílek dokonce s příspěvkem „O ideálu křesťanského umělce, jímž jest Kristus“. Přednáška, jejíž publikování by bezesporu potěšilo lačné Bílkovské badatele, u části posluchačstva vzbudila rozpaky. S podobným ohlasem byly přijaty i výše zmiňované dva texty otištěné v II. ročníku Nového života. Je to pochopitelné, protože Bílkovo vytržení a mystický ponor – kdo někdy slyšel autentický Bílkův hlas, jistě mi neobvyklost sochařova projevu potvrdí – mohly místy působit až nesrozumitelně.

Ani umělecká kritika neměla pro Bílka z počátku pochopení. Trvalo nějakou dobu, nežli dohlédla až k jeho vnitřní pravdivosti, jak se to dařilo Bílkovým přátelům z okruhu Katolické moderny Zdence Braunerové, Juliu Zeyerovi nebo Františku Bernardu Vaňkovi. Právě Bílkův spolužák z táborského reálného gymnázia a budoucí kněz F. B. Vaněk – stejně jako Bílek měl na reálce z náboženství dobře – jako první přiblížil širší veřejnosti Bílkův vnitřní život a od něj odlétávající dílo. Jeho studie „Sochař mystik“ z roku 1896 uvozuje druhou část Myslínovy knihy, která je věnována článkům a studiím z knih a periodik. Mezi texty nalezneme hojně citované autory (Z. Braunerová, O. Březina, J. Deml, K. Dostál-Lutinov, S. Bouška, M. Marten, F. Žákavec, J. Kabeš nebo F. Kovárna), tak i méně známá pojednání od S. K. Neumanna („Několik slov nekatolíka o Františku Bílkovi“) nebo od B. Štorma („Liturgické umění“).

Konečně třetí a poslední oddíl publikace cílí na výstavní kritiku, náhrobky a pomníky. Obsahuje například texty reflektující výstavu Krasoumné jednoty v pražském Rudolfinu, kterou F. Bílek v roce 1896 obeslal dílem „Zloba času a naše věno“; ohlasy na Bílkovu výstavu v kostele sv. Martina ve zdi; nebo polemické články ohledně Bílkova náhrobku V. B. Třebízskému na Vyšehradském hřbitově. Perličkou na závěr je ironický Váchalův text „Přednáška sochaře Františka Bílka v automobilovém klubu“.

Knih je doplněna bibliografií do roku 1941, které by slušelo doplnění o pár článků. Jen v Českém zápase bychom našli podstatné úvahy Berty Mildové-Bílkové o kontextu otcova díla. Za ještě významnější považuji ale články faráře Bohuslava V. Lohniského, jenž ve svých textech z 30. let s „Bílkovým požehnáním“ zprostředkovával umělcovo unikátní ztvárnění Božího hrobu, chrámových jesliček nebo třeba forem na hostie. Přimlouval bych se též za expanzivnější poznámkový aparát a ediční poznámku, kde by se objevily kupříkladu vysvětlující údaje o výběru textů.

V anotaci, jež publikaci „Vlastní texty Františka Bílka a dobová kritika 1896–1941“ doprovází, je uvedeno: „Kniha jako první přináší soubor všech dostupných Bílkových textů i dobové reflexe jeho díla, které nebyly zdaleka jednoznačné a pohybovaly se v širokém rozpětí od nadšeného přijetí po naprosté odmítnutí.“ Důležité je pro nás slovo „dostupných“. Stále totiž sobecky doufám v objevení i těch dosud nedostupných. Patří mezi ně Bílkovy

úvahy „O mythu církve československé“ z roku 1931 nebo „Chronologické poznámky o díle“, o něž se opírala historička umění Marcela Mrázová jako o jeden ze stěžejních pramenů při dlouholetém zpracovávání přehledu Bílkova života a díla. A ještě jeden text zmíním. V roce 1935 Bílek pronesl v rozhlase přednášku „Kristus ve výtvarnictví“, která se však v rozhlasovém archivu nedochovala. Ze vzájemné korespondence Bohuslava V. Lohniského s Františkem Bílkem ale víme, že o ni Bílka jeho obdivovatel a propagátor marně žádal, přestože ji měl sochař pravděpodobně založenou, jak naznačuje jeho odpověď z 15. 3. 1937: „Poslední má řeč v rozhlase by se snad u mne ještě našla; zatím nevím, kde bych ji měl najít. Nebylo by to však správné; jen na veliký nátlak před léty jsem něco málo propustil tisku...“

Pavel Myslín patří k nejpilnějším hledačům a zasvěceným šířitelům Bílkova díla. Jeho knihy bez jakýchkoli pochyb budou patřit ke stavebním kamenům komplexní monografie o F. Bílkovi, která nám stále chybí. Tak snad se zadaří v jubilejních letech 2021 nebo 2022.

Martin Jindra

Nový průvodce po chýnovské „chaloupce“

Galerie hlavního města Prahy (GHMP) vydala prvního knižního průvodce po Bílkově chýnovském ateliéru. Uvážíme-li, že galerie získala ateliér do své správy v roce 1990 (kdy ho Bílkova vnučka žijící v USA, Alena Bílková, věnovala městu Praze), trvalo jí to přesně 30 let, než se k takovému kroku odhodlala, resp. než ho realizovala.

Autorkou průvodce je PhDr. Hana Larvová, kurátorka Bílkových sbírek v GHMP. Průvodce je členěn do následujících kapitol: Stavba domu, „Jsme přikryti“ – idea chýnovského domu, Interiér „chaloupky“, Chýnovští hosté, Rané chýnovské realizace F. Bílka, Bílkovy funerální plastiky, František Bílek (životopisný přehled v datech). Nicméně převaha obsahu spočívá ve fotografiích, současných i historických, které podrobně mapují exteriér i interiér ateliéru, včetně zde umístěných Bílkových děl a jím navrženého nábytku.

Pro znalce Bílkova díla nepřináší průvodce nějaké nové zásadní informace, ale jedná se o užitečné shrnutí již existujících vědomostí. Cílovou skupinou jsou pak především noví návštěvníci Bílkových domů (expozič) v Chýnově

a Praze, které dílo zaujme a chtějí si odnést domů nějakou hmatatelnou vzpomínku na výjimečnou duchovní atmosféru Bílkových staveb.

Škoda, že nebyla větší pozornost věnována popiskům historických fotografií. Bohužel se zde opakuje stejná chyba jako v knize o pražském ateliéru, když je zde paní Josefína Nečasová mylně vydávána za Bertu Bílkovou (str. 106). Josefína byla manželkou Viléma Nečase, bratra Berty Bílkové.

Hana Larvová: Chýnov – Chaloupka sochaře Františka Bílka. GHMP, Praha 2020; 118 stran; ISBN 978-80-7010-165-0.

František Kožíšek

Drobné zprávy

V sobotu 11. ledna 2020 si slavnostní bohoslužbou v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze, kterou přenášela i Česká televize, a následným společenským setkáním na Staroměstské radnici **připomněla Církev československá husitská sté výročí od svého vzniku.** Na závěr bohoslužby zmínil patriarcha Tomáš Butta překvapivě také Františka Bílka – nejen proto, že do tohoto chrámu pravidelně chodil na bohoslužby, ale především proto, že hostie určené pro tuto slavnostní bohoslužbu byly vyrobené právě podle Bílkova návrhu.

Sto let této církve připomíná také již vydaná **velká reprezentativní kniha kolektivu autorů „Sbory Církve československé husitské – architektonické dědictví našich regionů“** (vydaly společně ČVUT a CČSH r. 2018). V první části knihy je představena husitská teologie a historie CČSH, liturgický prostor a jeho pojetí a samozřejmě analyzována svébytnost Husových sborů z hlediska architektonického. Martin Jindra ve své kapitole „Výtvarné umění v liturgickém prostoru Církve československé (husitské)“ popisuje podrobně na stranách 66-70 i vklad Františka Bílka. Ve druhé části je pak podrobně představeno 68 budov sborů.

Dne 5. 2. 2020 se v zasedací síni Ústřední rady CČSH v Praze konala výroční **členská schůze Společnosti Františka Bílka**. Podrobný zápis je na webu SFB. K hlavním bodům programu patřila příprava plánu činnosti na další tříleté období a volby nového výboru, který však bude dále pracovat v původním složení: F. Kožíšek (předseda), A. M. Kubíčková (místopředseda) a M. Kellner.

Opět po čtyřech letech se SFB spojila k uspořádání akce s Foersterovou společností. Akce nesla název **Cestou kříže** a konala se dne 15. 6. 2020 **v kostele u sv. Vojtěcha v Praze**, kde otec i bratři Foersterové hráli kdysi na varhany a zdejší křížovou cestu namaloval Viktor Foerster. Na úvod promluvil P. Benedikt Hudema o historii kostela a farnosti, poté František Kožíšek povídal o křížových cestách V. Foerster a F. Bílka.

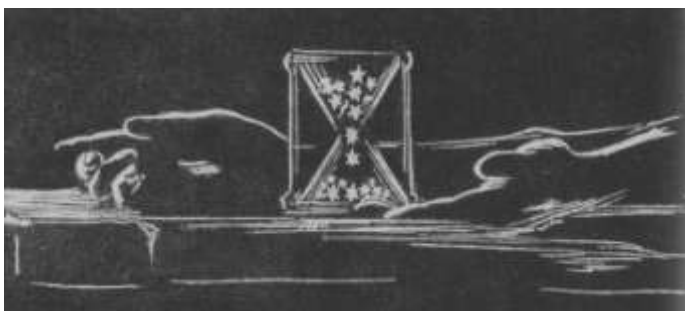
Pavel Hlavatý ve spolupráci s Pražskou grafickou sbírkou DRIT uspořádal v **prostějovském děkanském a farním chrámu Povýšení sv. Kříže výstavu „FRANTIŠEK BÍLEK (1872-1941) – GRAFICKÉ DÍLO“**. Výstava, která představuje okolo 150 originálů Bílkových ilustrací, ex libris, příležitostných a volných grafických listů, byla zahájena o Noci kostelů a potrvá až do 11. září 2020.

V červenci 2020 bylo započato s **opravou nejnámějšší sochy F. Bílka – Modlitby nad hroby** na chýnovském hřbitově. Socha byla poškozena počasím počátkem roku 2019.

Ozdobná váza z černé keramiky od Františka Bílka po opravě. Výška vázy 75 cm. Sběrka a foto Jana Rebana.

NEPRODEJNÉ

Pro své členy a příznivce vydává Společnost Františka Bílka v Praze
www.spol-fb.cz

Kontakt: Alena M. Kubíčková, Křivenická 413/16, 18100 Praha 8

ISSN: 2464-5516

Vydáno v nákladu 100 ks

Redakční rada: František Kožíšek, Michal Kellner, Yveta Kožíšková

Jazyková korektura: Yveta Kožíšková

Administrace: Michal Kellner, Nad Buděnkami II 12, 150 00 Praha 5

Příspěvky do Zpráv posílejte na: spolecnost.frantiska.bilka@gmail.com